Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2010, sp. zn. 8 Tdo 1430/2010, ECLI:CZ:NS:2010:8.TDO.1430.2010.1

Číslo: 24/2011

Právní věta:

Trestnost činu nelze posoudit částečně podle zákona účinného v době jeho spáchání a částečně podle zákona účinného v době rozhodování soudu (č. 11/2004-I. Sb. rozh. tr.). Jestliže soud zjistí, že posouzení trestnosti činu podle zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, je pro pachatele příznivější než jeho posouzení podle zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění zákona č. 306/2009 Sb., pak je ustanoveními tohoto příznivějšího zákona vázán jak při rozhodnutí o vině, tak i rozhodnutí o trestu. Způsob výkonu trestu odnětí svobody je součástí trestnosti činu, protože výrok o způsobu výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody je podle § 122 odst. 1 tr. ř. obligatorní součástí takto uloženého trestu. Proto ukládá-li soud nepodmíněný trest odnětí svobody podle zákona č. 140/1961 Sb., musí pro účely výkonu trestu odnětí svobody pachatele zařadit do odpovídajícího typu věznice podle § 39a tr. zák., nikoliv podle § 56 odst. 2 tr. zákoníku.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 15.12.2010

Spisová značka: 8 Tdo 1430/2010

Číslo rozhodnutí: 24

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Časová působnost, Trest odnětí svobody, Způsob výkonu trestu

Předpisy: § 16 odst. 1 tr. zák.
§ 39a tr. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného Č. S. proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 29. 4. 2010, sp. zn. 6 To 196/2010, v trestní věci vedené u Okresního soudu v Karviné pod sp. zn. 8 T 146/2009.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Okresního soudu v Karviné ze dne 8. 3. 2010, sp. zn. 8 T 146/2009, byl obviněný Č. S. uznán vinným trestným činem nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 odst. 1 trestního zákona č. 140/1961 Sb. (dále jen „tr. zák.“), kterého se podle

skutkových zjištění dopustil tím, že v době nejméně od přesně nezjištěného dne v měsíci listopadu roku 2007 do 3. 12. 2008 v K., bez povolení přechovával chemikálie a zařízení určené k nedovolené výrobě psychotropní látky metamfetamin (pervitin), která je uvedena v příloze č. 5 zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ve znění pozdějších předpisů, tuto psychotropní látku ve shora uvedeném bytě v přesně nezjištěném počtu případů sám vyráběl a ve stejném období v uvedeném bytě nejméně ve třech případech předal přesně nezjištěné množství pervitinu za částku v celkové výši 3000 Kč T. T., která tuto psychotropní látku následně užila šňupáním.

Za tento trestný čin byl obviněný odsouzen podle § 187 odst. 1 tr. zák. a § 35 odst. 2 tr. zák. k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání dvou let, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák. zařazen do věznice s ostrahou. Současně byl zrušen výrok o trestu z rozsudku Okresního soudu v Karviné ze dne 1. 6. 2009, sp. zn. 10 T 25/2009, jakož i všechna další rozhodnutí na tento výrok obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 55 odst. 1 písm. a) tr. zák. byl obviněnému uložen trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, a to věcí konkretizovaných v rozsudku.

Krajský soud v Ostravě jako soud odvolací rozsudkem ze dne 29. 4. 2010, sp. zn. 6 To 196/2010, rozhodl o odvoláních podaných proti shora uvedenému rozsudku soudu prvního stupně obviněným a státním zástupcem v neprospěch obviněného tak, že z podnětu odvolání státního zástupce podle § 258 odst. 1 písm. e), odst. 2 tr. ř. zrušil uvedený rozsudek ve výroku o trestu odnětí svobody a podle § 259 odst. 3 tr. ř. obviněného nově odsoudil podle § 187 odst. 1 tr. zák. za použití § 35 odst. 2 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání tří roků a šesti měsíců, pro jehož výkon ho zařadil podle § 56 odst. 2 písm. c) trestního zákoníku č. 40/2009 Sb. (dále jen „tr. zákoník“) do věznice s ostrahou. Současně zrušil výrok o trestu z rozsudku Okresního soudu v Karviné ze dne 1. 6. 2009, sp. zn. 10 T 25/2009, který nabyl právní moci dne 8. 7. 2009, jakož i všechna další rozhodnutí na tento výrok obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Odvolání podané obviněným podle § 256 tr. ř. zamítl.

Obviněný prostřednictvím obhájkyně JUDr. J. G. uvedený rozsudek odvolacího soudu napal dovoláním, jež opřel o důvod § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Nejprve obviněný poukázal na porušení ustanovení § 84 tr. ř., protože domovní prohlídka bytu byla provedena bez předchozího výslechu toho, u koho nebo na kom se má takový úkon vykonat. Obviněný zdůraznil, že tím, že nebyl v souladu s uvedeným ustanovením vyslechnut, neměl možnost vyjádřit se k tomu, že sice jednu místnost v bytě užíval, ale že věci, které tam byly nalezeny, nejsou v jeho vlastnictví. Svědkyně L. H. potvrdila u hlavního líčení, že do jeho pokoje mělo přístup více lidí, a připustila možnost, že se mohlo jednat o věci svědka P. Z., který byl v minulosti za drogovou trestnou činnost odsouzen. Obviněný rovněž namítl nevěrohodnost svědkyně T. T., které nikdy nic neprodal, její tvrzení nemůže být považováno za pravdivé, protože užívá drogy, což je o ní známo, a v její výpovědi byly rozpory. Obviněný dále vytkl, že nebyly splněny podmínky podle § 211 odst. 2 písm. a) tr. ř., aby byla čtena výpověď svědka P. Z., který se pohybuje na území města K. a páchá trestnou činnost. Další námitkou obviněný brojil proti použité právní kvalifikaci, kterou považoval za nesprávnou, a domáhal se právního posouzení podle § 283 odst. 1 tr. zákoníku, která je pro něj příznivější než § 187 odst. 1 tr. zák.

V závěru dovolání obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 29. 4. 2010, sp. zn. 6 To 196/2010, a rozsudek Okresního soudu v Karviné ze dne 8. 3. 2010, sp. zn. 8 T 146/2009, a aby podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal okresnímu soudu, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Ačkoli byl opis dovolání obviněného doručen Nejvyššímu státnímu zastupitelství, Nejvyšší soud do dne konání neveřejného zasedání jeho případné písemné vyjádření neobdržel.

Nejvyšší soud jako soud dovolací shledal, že dovolání obviněného je přípustné podle § 265a odst. 1, 2

písm. a), h) tr. ř., bylo podáno osobou oprávněnou podle § 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř., v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.).

Za splnění výše uvedených podmínek Nejvyšší soud posuzoval, zda uplatněný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. lze považovat za důvody dovolání v těchto zákonných ustanoveních vymezené, neboť dovolání je možné podat pouze z důvodů taxativně stanovených v § 265b tr. ř., jejichž existence je zároveň podmínkou pro provedení přezkumu dovolacím soudem.

Z dikce ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., podle něhož lze dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení, plyne, že ve vztahu ke zjištěnému skutku je možné dovoláním vytýkat výlučně vady právní. V mezích uplatněného dovolacího důvodu lze namítat, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoli o trestný čin nejde nebo jde o jiný trestný čin, než kterým byl obviněný uznán vinným. Na podkladě tohoto dovolacího důvodu nelze proto přezkoumávat a hodnotit správnost a úplnost skutkových zjištění, na nichž je napadené rozhodnutí založeno, ani prověřovat úplnost provedeného dokazování a správnost hodnocení důkazů ve smyslu ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř., poněvadž tato činnost soudu spočívá v aplikaci ustanovení procesních, nikoliv hmotně právních. Vedle vad, které se týkají právního posouzení skutku, lze vytýkat též „jiné nesprávné hmotně právní posouzení“. Rozumí se jím zhodnocení otázky, která nespočívá přímo v právní kvalifikaci skutku, ale v právním posouzení jiné skutkové okolnosti mající význam z hlediska hmotného práva.

Se zřetelem na takto vymezená kritéria je jediným s nimi relevantně uplatněným argumentem výhrada, že soudy nesprávně aplikovaly ustanovení trestního zákona, a že nová trestní úprava je pro obviněného příznivější než ta, podle které bylo jeho jednání právně posouzeno.

Pokud však jde o výhrady, jež obviněný vznesl proti procesním postupům při provádění domovní prohlídky nebo čtení výpovědi svědka Pavla Zapletala, tyto námitky s označeným dovolacím důvodem ani žádným jiným nekorespondují, neboť se svým obsahem jakkoli netýkají otázek spojených s hmotně právní úpravou. Ač Nejvyšší soud neměl povinnost správnost těchto procesních institutů přezkoumávat, vysvětlil, že k pochybení při jejich aplikaci nedošlo.

Když Nejvyšší soud shledal, že z hlediska těchto obviněným namítaných procesních vad nevznikají pochybnosti o nesouladu mezi skutkovými a právními závěry, posuzoval, zda je námitka ohledně právního posouzení opodstatněná.

Výhrada, že soud aplikoval nesprávné ustanovení trestního zákona, je právní povahy a týká se časové působnosti zákonů, která je upravena v § 16 odst. 1 tr. zák. a v § 2 odst. 1 tr. zákoníku shodně tak, že se trestnost činu posuzuje podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán; podle pozdějšího zákona se posuzuje jen tehdy, jestliže je to pro pachatele příznivější.

Trestnost činu je charakteristikou určitého činu jako činu soudně trestného, jehož povaha a sankce je popsána v trestním zákoně, představuje tedy všechny podmínky relevantní pro výrok o vině i o trestu, event. o ochranném opatření (přim. srov. rozhodnutí č. 11/1991 Sb. rozh. tr.). Při řešení časové působnosti je tedy třeba vždy posoudit, který zákon, zda ten v době spáchání činu nebo pozdější, je příznivější pro pachatele. Rozhodujícím kritériem pro posouzení otázky, zda použití pozdějšího zákona by bylo pro pachatele příznivější, je celkový výsledek z hlediska trestnosti, jehož by bylo při aplikaci toho či onoho zákona dosaženo, s přihlédnutím ke všem právně rozhodným okolnostem konkrétního případu. Použití nového práva je tedy pro pachatele příznivější tehdy, jestliže jeho ustanovení posuzovaná jako celek skýtají výsledek příznivější než právo dřívější (srov. nález Ústavního soudu ze dne 22. 1. 2001, sp. zn. IV. ÚS 158/2000, uveřejněn ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazek 21, č. 12). Pro otázku, kterého souhrnu trestněprávních norem

bude použito, je tedy rozhodující porovnání, které z těchto různých posouzení je jako celek pro pachatele příznivější (srov. rozhodnutí č. 73/1951, č. 19/1962, č. 11/1992 a č. 11/2004-I. Sb. rozh. tr.). Pachatelův skutek se posuzuje podle toho práva, jehož použití je pro obviněného příznivější, a to bez rozdílu, zda jde podle dřívějšího a pozdějšího práva o stejné či různé skutkové podstaty. Přitom se použije ve všech směrech buď jen práva platného v době činu, anebo jen práva pozdějšího (rozhodnutí č. 32/1951 Sb. rozh. tr.). Platí tedy zásada, že dřívějšího nebo nového zákona je třeba užít jako celku (srov. též Šámal. P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 40-46).

Jestliže bude po zvážení jednotlivých souborů trestněprávních norem přicházet v úvahu posouzení činu jakožto trestného činu a uložení trestu, bude pak rozhodující druh a výměra v úvahu přicházejících trestů. Nejprve bude nutno posuzovat druh trestu, který přichází v daném konkrétním případě podle všech možných úprav v úvahu, přičemž vždy bude nutno zvažovat i konkrétní výměru. Tak nepochybně bude zpravidla bez ohledu na trestní sazbu odnětí svobody pro pachatele příznivější možnost v úvahu přicházejícího uložení peněžitého trestu oproti trestu odnětí svobody, zejména nepodmíněnému.

Soud prvního stupně shledal, že pro posouzení trestnosti činu, jehož se obviněný dopustil v době do 3. 12. 2008, tj. v době účinnosti trestního zákona č. 140/1961 Sb., je pro obviněného příznivější úprava podle tohoto zákona, a proto čin kvalifikoval jako trestný čin nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 odst. 1 tr. zák. Tento svůj závěr, aniž by ho blíže specifikoval, zmínil na straně 5 a v souladu s tímto svým závěrem rozhodl i ve vztahu k výroku o trestu, který rovněž uložil podle této předchozí právní úpravy.

Odvolací soud se přiklonil k uvedenému závěru soudu prvního stupně a při řešení otázek namítaných odvolateli neshledal důvodným výrok o vině měnit a ztotožnil se s uvedenou právní úpravou. Při ukládání souhrnného trestu, který z podnětu odvolání státního zástupce podaného v neprospěch obviněného zpřísnil, když ho uložil ho podle § 187 odst. 1 tr. zák. za použití § 35 odst. 2 tr. zák., tedy rovněž podle předchozí právní úpravy, obviněného pro výkon tohoto trestu zařadil podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku do věznice s ostrahou. Tento výrok, v němž užil ustanovení nové právní úpravy, v napadeném rozhodnutí neodůvodnil a nevysvětlil, proč v rozporu s výrokem o vině a uložení trestu použil novou právní úpravu pro způsob výkonu trestu.

Nejvyšší soud považuje za vhodné nejprve zmínit, že se ztotožnil s oběma soudy, které shledaly, že posouzení činu obviněného podle § 187 odst. 1 tr. zák. je ve smyslu § 16 odst. 1 tr. zák. (§ 2 odst. 1 tr. zákoníku) pro obviněného příznivější než použití ustanovení § 283 odst. 1 tr. zákoníku, neboť z hledisek shora vymezených pro posouzení časové působnosti soudy ve vztahu k výroku o vině vycházely ze zásady, že pachatelův skutek se posuzuje podle toho práva, jehož použití je pro obviněného nejpříznivější.

Trestného činu nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 odst. 1 tr. zák. se dopustí ten, kdo neoprávněně vyrobí, doveze, proveze, nabízí, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného přechovává omamnou nebo psychotropní látku, přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekursor nebo jed. Trestní sankce za tento trestný čin u trestu odnětí svobody činí jeden rok až pět let.

Přečin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1 tr. zákoníku je vymezen zcela shodnými znaky jen s tím rozdílem, že původní jednání vyjádřené slovesem „nabízí“ bylo nahrazeno nedokonavým tvarem „nabídne“. Za tento čin bude pachatel potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem.

Z takto vymezených znaků je zřejmé, že se, až na uvedenou výjimku, která se však obviněného, jenž

se činu dopustil tím, že vyrobil a prodal psychotropní látku, netýká, obě srovnávané skutkové podstaty neliší. U trestu odnětí svobody, kterým byl obviněný v daném případě potrestán, je rozpětí trestní sazby zcela stejné. Jiný druh trestu u obviněného nebyl zvažován, ani mu ukládán nebyl, a proto jiné tresty nejsou rozhodné.

Se zřetelem na to, že obviněnému byl ukládán i souhrnný trest, je potřeba zmínit, že pokud jde o podmínky pro ukládání souhrnného trestu, ty zůstaly v novém ustanovení § 43 odst. 2 tr. zákoníku zcela shodné s těmi, které vymezovalo ustanovení § 35 odst. 2 tr. zák. K tomu je vhodné poznamenat, že nové znění § 43 odst. 1 tr. zákoníku, na které odst. 2 § 43 odkazuje (tak jako § 35 odst. 2 tr. zák. odkazuje na § 35 odst. 1 tr. zák.), sice doznalo změny, avšak pro případ vícečinného souběhu většího počtu trestných činů, což je okolnost, která v projednávané věci nenastala, a proto ji nelze do souhrnu zvažovaných okolností zahrnout. Je proto nutné vycházet při srovnání obou uvedených ustanovení § 35 odst. 2 tr. zák. a § 43 odst. 2 tr. zákoníku bez této okolnosti, jež by však byla pro obviněného zpřísněním, a proto ani podmínky pro ukládání souhrnného trestu nejsou podle nové úpravy pro obviněného příznivější.

Z tohoto souhrnu norem, jež jsou u obviněného v projednávané věci zvažovány, není nová právní úprava pro obviněného příznivější, a tudíž podle ní obviněný nemohl být uznán vinným.

Souhlasit však nelze s tím, že odvolací soud v dovoláním napadeném rozhodnutí poté, co považoval za správné, že soud prvního stupně použil ve výroku o vině a právní kvalifikaci předchozí právní úpravu, a ponechal výrok o vině a o trestu propadnutí věci a jiné majetkové hodnoty nezměněn, a když i souhrnný trest odnětí svobody ukládal podle předchozího zákona, tj. podle § 187 odst. 1 a § 35 odst. 2 tr. zák., obviněného pro účely výkonu tohoto trestu zařadil do věznice s ostrahou podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku.

Skutečnost, že toliko pro způsob výkonu trestu odnětí svobody odvolací soud použil ustanovení právní úpravy nové, tedy jiné, než kterou jako příznivější pro obviněného jako celek vyhodnotil v ostatních výrocích viny a trestu, je nejen nelogická, ale především nesprávná a vymykající se všem shora uvedeným zásadám. Je proto třeba nad rámec shora uvedeného zdůraznit, že souhrn všech v úvahu přicházejících trestněprávních norem ovlivňuje nejen rozhodnutí, zda vůbec je posuzovaný konkrétní čin určitého pachatele trestným činem, ale i o jaký trestný čin se jedná, zda pro tento trestný čin bude konkrétní pachatel uznán vinným a jaký trest z hlediska druhu a výměry mu bude uložen. Trestnost skutku nelze posoudit částečně podle zákona účinného v době spáchání a částečně podle zákona účinného v době rozhodování soudu (srov. rozhodnutí č. 11/2004-I Sb. rozh. tr.).

Jestliže odvolací soud uzavřel v rámci srovnání souhrnu všech norem, že jako celek je pro obviněného příznivější trestní zákon č. 140/1961 Sb., pak podle tohoto zákona měl rozhodnout o vině i o trestech ve všech souvislostech. Výrok o způsobu výkonu uloženého nepodmíněného trestu odnětí svobody je obligatorní součástí takto uloženého trestu (§ 122 odst. 1 tr. ř.), a proto je součástí trestnosti činu. Bylo tudíž nutné podmínky pro jeho ukládání zařadit pod souhrn všech norem, podle nichž byla určena, a i pro zařazení obviněného pro účely výkonu trestu odnětí svobody do příslušné skupiny měla být aplikována ta právní norma, která jako celek vyzněla pro obviněného příznivěji.

Pro úplnost je nutné předeslat, že srovnáním při posouzení trestnosti činu podle § 16 odst. 1 tr. zák. či § 2 odst. 1 tr. zákoníku v rámci souhrnu všech norem, které již byly výše uvedeny, nemá § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku pro obviněného v tomto konkrétním případě příznivější dopad. Oproti předchozí právní úpravě § 39a odst. 2 písm. b) tr. zák., podle níž do věznice s dozorem bylo možné pachatele zařadit, byl-li mu uložen trest za úmyslný trestný čin ve výměře nepřevyšující dva roky, ustanovení § 56 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku tuto výši změnilo na 3 roky. Proto je, obecně posuzováno, právní úprava zařazení do odpovídajícího typu věznice podle ustanovení § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku, jež navazuje na ustanovení § 56 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku, mírnější. Protože

však obviněnému byl uložen trest převyšující nyní nově určující hranici tří let, nemá tato změna pro něj faktický dopad, protože se zřetelem na vyměřenou výši trestu je jeho zařazení do věznice s ostrahou stejné jak podle právní úpravy podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák., tak i podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku.

Ze všech těchto důvodů měl odvolací soud úvahy o způsobu výkonu uloženého nepodmíněného trestu zahrnout do úvah o trestnosti činu ve smyslu § 2 odst. 1 tr. zákoníku (§ 16 odst. 1 tr. zák.), přičemž by dospěl k závěru, že podle souhrnu všech norem, včetně způsobu zařazení obviněného do věznice s ostrahou, k nimž bylo potřeba přihlížet, není nová právní úprava příznivější. V důsledku toho měl jako celek použít dřívější právní úpravu a obviněného pro účely výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody zařadit do věznice s ostrahou podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák.

Nejvyšší soud, byť shledal, že odvolací soud v této části výroku o trestu pochybil, považuje toto pochybení jen za formální vadu, projevující se toliko v aplikaci právní normy, avšak tento nedostatek na výsledku rozhodném pro zařazení obviněného do příslušného typu věznice nemá žádný význam. Obviněný by byl do stejného typu věznice zařazen jak podle nové právní úpravy, kterou užil soud odvolací, tak i podle předchozí právní úpravy, jež měla být správně užita, kdy podle každé ze zvažovaných právních norem by trest vykonával ve věznici s ostrahou.

Když Nejvyšší soud na základě všech těchto úvah a právních závěrů posoudil situaci obviněného vycházející z nyní napadeného rozsudku s tou, podle níž měl být obviněný pro výkon trestu odnětí svobody správně zařazen, shledal, že ve svém výsledku by pro obviněného nebyla situace po změně napadeného rozsudku výhodnější.

Na podkladě všech rozvedených úvah dospěl Nejvyšší soud k závěru, že projednání dovolání, při němž by bylo nutné napadený rozsudek zrušit, a o věci znovu jednat a shora uvedeným způsobem rozhodnout, by nemohlo zásadně ovlivnit postavení obviněného, jelikož by takové řízení ve svém výsledku na způsobu výkonu trestu obviněného nic nezměnilo.

Nejvyšší soud ze všech těchto důvodů dovolání obviněného podle § 265i odst. 1 písm. f) tr. ř. odmítl.